

(4) *Can. 1. & 2. c. 3. qu. 7.*; cum tamen jure civili Justiniani infamia, nisi manifesta sit, procuratori non obstat §. *ult. Inst. de Except.* sed jam fori civilis usus jus canonicum recepit. Confer Gaillium *l. 1. obst. 43. n. 7. & 8.*, & Gudelinum *de Jur. novis. l. 4. c. 4. n. ult.*

(5) *L. 18. & 21. cod. de Procurator.* Quidam tamen excipiunt casus in *Leg. 41. ff. de Procurat. & in L. 4. cod. eod.* Consule Donnellum *de Jur. civil. l. 18. c. 11. opp. t. 5. ed. Lucæ col. 191. & seq.*, ibique Hilligerum *in Not.*, qui omnes enumerant, quos civiles leges à procuratoris munere repellunt.

(6) *L. 8. §. Veterani ff. de Procurator., L. 7. cod. eod.* Quomodo autem nunc nostris moribus à procuratoris officio milites repellantur, explicat Hilligerus *l. c. not. 3. col. 193.*

(7) *L. 1. & tot. tit. codicis Ne lic. potent. patroc. litig. præst., L. 3. tot. tit. codicis Ne fisc. vel republ. Consule Cujacium in cod. l. 2. tit. 13. opp. t. 2. col. 95. & seq. & observat. l. 8. c. 31. t. 3. col. 195. & 196. ed. Ven. 1578.*

(8) *L. 6. cod. de Procurat.*

(9) *L. 8. §. Procuratorem, & L. 54. ff. de Procurator.*

(10) *Can. 35. c. 16. qu. 1.*

(11) *Can. 3. c. 5. qu. 3., cap. 3. & 4. Ne cleric. vel monach.*

(12) *Cap. 1. & ult. de Postulan., cap. 2. & 4. Ne cleric. vel monach.* Atque hæc quidem vetus est Ecclesiæ disciplina etiam Justiniano probata *Novel. 123. c. 6.*

§. IV. Adhibentur procuratores in causis omnibus, tam sæcularibus, quam ecclesiasticis (1), quin etiam criminalibus, in quibus agitur civiliter, non criminaliter (2). Jure civili mandato, quod solo consensu constat (3), procurator constituitur; sed Jure canonico scripto opus est (4). Quæ jurisprudentia obtinet etiam in foro civili, neque nunc procurator admittitur sine scripto mandato, quamquam de rato cautionem offerat (5). Servatis mandati finibus, quidquid procurator gessit ratum firmum est, sive domino noceat, sive prosit (6).

(1) *Cap. 2. de In integr. restit.*

(2) *Cap. 5. de Procurat., cap. 16. de Accnsatione.* Late hoc argumentum de adhibendis, aut non adhibendis in criminali judicio procuratoribus persequuntur Donellus *de Jur. civil. l. 18. c. 10. §. 8. & seq.* ibique Hilligerus *Not. 5. opp. t. 5. col. 176. & seq.*, & Voetus *in Pandect. l. 3. tit. 3. §. 14. et 15.*

(3) *Instit. l. 3. tit. 23. Paulus Recept. sentent. l. 1. tit. 3. apud Schultigium Jurisprud. vet. ante justinian. t. 1. p. 223. ed. Lipsiæ 1737.*

(4) *Cap. 1. de Procurat.*

(5) Consule Voetum *l. c. §. 10.*

(6) *Cap. 1. cit.*

§. V. Expirat procuratoris officium mutuo consensu (1); mandato à domino revocato, si res integra adhuc sit, quia post litem contestatam procurator liti dominus efficitur, ac non nisi ex justa causa removeri potest, veluti si sit suspectus, aut impeditus, vel morbo teneatur (2); mortuo mandante, cum res est integra (3), re autem non integra expirare mandatum potest, si prælatus, vel alius pro ecclesia, aut beneficio procuratorem constituerint, posteaque ex hac vita migraverint (4); per renunciationem procuratoris justas ob causas factam, aut per ejus obitum, quoniam mandatum ad heredes non transit (5), denique si dominus litem per se agere velit (6).

(1) *L. 24. ff. de Procurat.*

(2) *L. 22. C. de Procurat., L. 17. et seq. ff. eod., cap. 2. eod. in 6.*

(3) *L. 23. C. de Procurat.*

(4) *Cap. 1. et ult. Ne sed. vacan., Clem. ult. de Procurat.*

(5) *L. 27. §. Mortef. Mandat.*

(6) *Cap. 8. de Procurat. in 6.*

§. VI. Procuratores universitatis syndici (1) appellantur; atque hoc inter singulos, interque universitates discrimen est, quod illi regulariter non coguntur procuratorem dare (2), sed universitates, & collegia judicio experiri non possunt, nisi syndicum constituerint (3). Cum enim universitas personæ tantum vices gerat, uti naturaliter consentire nequit (4), ita naturaliter pro se agere, ac semetipsam defendere non potest (5). Accedit quod à cunctis tractata universitatis negotia perpetuo dissensu facile turbarentur, ac supervacaneum visum est, plures à propriis abstrahi negotiis,

& communi vacare causæ universitatis, cui tractandæ potuit unus sufficere. Ea de causa cum olim nondum liceret alieno nomine iudicio experiri, tamen pro universitate licebat (6).

(1) Extat in decretalibus Gregorii IX. titulus *de Syndico*, & ejus quoque mentio est in *L. 6. §. Sed si ita ff. Quod cujusque universit.*, et in *L. 18. §. 13. ff. de Muner. et honor.* Dicitur etiam universitatis actor in *L. 74. ff. de Procurator.*, et in *L. 6. §. Quod si et ult. ff. Quod cujusque univers.*, & Ecdicus in *L. 30. cod. de Episc. audien.*, & *Novel. 15.* apud Dionysium Gothofredum, cujus *Novellæ Græca* inscriptio est *περί τῶν ἐκδικῶν*, & defensor in *L. 18. §. 13. ff. de Munerib. et honor.*, & procurator universitatis, præcipue si monasterii actor sit *Novel. 123. c. 27.* Apocrisarii etiam appellantur syndici *Novel. 123. c. 25.*, et *Novel. 6. c. 2.*, & responsarii *cit. Novel. 123. c. 42.*, et *Novel. 133. c. 5.* Est ergo Syndicus, qui universitatis causam agit mandato ipsius, atque is interdum ab actore distinguitur, quod hic certæ causæ, ille autem universis negotiis tractandis præpositus est. Apud Græcos syndici dicebantur, qui ad leges suadendas à Populo electi erant, ut observat Carolus Sigonius *de Republic. Atheniens. l. 4. c. 6. fere in princ.* Confer etiam *Du-Cangium Glossar. v. Syndicus.*

(2) *Cap. 2. de Procurat.*

(3) *Cap. 7. eod.*

(4) *L. 1. §. 1. ff. de Libert. universit.*

(5) *Arg. cit. L. 1. §. 1., et L. 1. §. ult. ff. de Acquir. vel amitt. posses.*

(6) *Inst. de Iis per quos agere possumus in princ.*

§. VII. Quæ de procuratoribus dicta sunt, ea generatim ad syndicos quoque pertinent; verum in nonnullis inter se differunt. Nam syndicus ab universitate, aut collegio per suffragia majoris partis eligitur (1), procurator ab uno, alterove, cujus negotium gerendum est, sola nominatione constituitur (2), ille necessario eligendus est (3), etiam criminale iudicium exercet pro universitate, si quod ei crimen impingitur (4), suam jurejurando fidem obstringit (5), & cum à collegiis ordinatis, ut plurimum, ad quascunque causas detur, publicum hoc modo officium sustinet (6). Verum procurator non juris necessitate, sed domini arbitrio, ac voluntate constituitur, repellitur, sicuti supra demonstratum est, à

criminali iudicio, non suam obligat sacramento fidem, sed mandantis, denique privatum officium gerit.

(1) *Cap. de In integr. restit.*

(2) *Clem. 1. de Procurat.*

(3) *Cap. unic. de Syndic.*

(4) Confer *Wessembecium Paratit. ff. Quod cujusque univers. num. 6.*

(5) *Cap. 3. & 4. de Juram. calumn.*

(6) *Cap. unic. de Syndic.*

TITULUS IV.

De foro competenti.

- | | |
|---|--|
| I. Quid forum competens? | X. Causæ Episcoporum Summo Pontifici reservatæ. |
| II. Causæ de fide, divino cultu ecclesiæ disciplina, ceteris ejusmodi. | XI. Causæ viduarum, pupillorum, miserabilium personarum. |
| III. & IV. Causæ matrimoniales. | XII. Reus vocandus ad iudicem, cui subest. |
| V. Causæ beneficiariæ. | XIII. Judex domicilii. |
| VI. Causæ decimarum, & funerariæ. | XIV. Contractus, |
| VII. Causæ de immunitate ecclesiæ, de ejus bonis alienandis, de ejus privilegiis, ac juribus, de vita, & institutis clericorum. | XV. Delicti, |
| VIII. Causæ majores. | XVI. Loci rei controversæ, |
| IX. Causæ temporales Clericorum. | XVII. Ex privilegio. |
| | XVIII. Continentia causæ. |
| | XIX. Prorogatio jurisdictionis ex consensu litigantium. |

§. I.

Illud in primis, cum aguntur iudicia curandum est diligenter, ut ea coram legitimo iudice, sive in competenti foro exerceantur. Nam acta in foro non competenti nullius momenti sunt, & impune non paretur iudici dicenti jus inter eos, in quos jurisdictionem non habet (1). Forum, seu forus (2), & exercendæ negotiationis & agentiarum litium locus fuit (3). Nobis de iudiciis agentibus forus est iudiciorum locus, qui sæpe pro ipso iudicio sumitur. Competens autem forum est

idem ac forum proprium, scilicet ubi iudex suam exercere jurisdictionem potest, & in quo reus conveniendus est (4).

(1) *L. ult. ff. de Jurisdic. , L. ult. cod. Si à non competen. judic. , can. 7. caus. 2. qu. 1. , can. penul. caus. 11. qu. 1.*

(2) Forum, & forus latine dicitur, uti loquitur Isidorus *c. 18. de Verb. signific. ,* quem immerito reprehendit Poletus *Histor. for. Roman. l. 1. c. 1. ;* nam virile ejus nominis genus egregiis Latinorum scriptorum testimoniis ostendit Cujacius *in tit. Decret. de For. compet. opp. t. 6. col. 773. ed. Mutin.*

(3) Confer præ ceteris Poletum *l. c. l. r. c. 1. & seq.* In eodem foro, in quo res venales exponebantur, initio jus dictum fuisse, tradit Innocentius Cironius *in Paratitl. Decretal. de For. competen.*

(4) Hinc proprius Iudex competens dicitur *in L. 19. ff. de Jurisd. , & competens tribunal in L. 35. §. Non solum ff. de Procur. Iudex autem non competens incongruus appellatur in L. 1. Cod. de Jurisd. omn. jud.*

§. II. Competentem autem forum, & judicem facit in primis natura causæ, de qua quæritur, & persona rei, qui in iudicium vocatur. Causâ si spiritualis sit, vel conjuncta rebus spiritualibus, tantum ab ecclesiastico iudice noscenda, ac definienda est. Quare ad eum in primis pertinent causæ de fide, de religione, aut cultu divino, de sacramentis, de sacris ritibus, de Ecclesiæ disciplina. Nam eas cognoscendi potestas pendet à jure clavium, quod solis sacerdotibus à Christo concessum est (1)

(1) Præclara ea de re sunt Osii Cordubensis Episcopi verba apud Athanasium *in Histor. Arianorum ad Monachos n. 44. opp. t. 1. par. 1. p. 293. ed. Patav. 1778.* "Tibi Deus, inquit, imperium, commisit, nobis, quæ sunt Ecclesiæ, concedit. Et quemadmodum qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ, ita & tu cave, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias." Sapienter etiam Joannes VIII. *in can. 11. dist. 96.* "Si Imperator, inquit, catholicus est, filius est, non præsul ecclesiæ: quod ad religionem competit, discere ei convenit, non docere. . . . Ad sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad sæculi Potestates; quas, si fideles sunt, ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subjectas."

Confer Cabassutum *Theor. & prax. jur. canon. l. 1. c. 9. n. 15. & 16. , de Marca Concord. sacerdot. & imper. l. 2. c. 1. n. 4. & seq. , Doujatium Prænot. can. l. 2. c. 2.*

§. III. Verum ex causis sacramentalibus vix ullæ ad forum contentiosum deferuntur, exceptis causis matrimonialibus, quæ per cursum, ordinemque judiciale expediantur. Harum autem matrimonialium controversiarum, de quibus institui solent judicia, triplex est genus. Aliæ enim vim ipsam icti fœderis, ac firmitatem attingunt; & hæ cum respiciant naturam intimam sacramenti, tantum in ecclesiastico foro tractandæ sunt (1). Aliæ pertinent ad vim sponsalium, atque ad jus instituendi divortii quoad torum, ac mutuam habitationem; & hæ similiter ecclesiastico iudicio noscendæ, definiendæque sunt (2). Nam respectum habent ad sacramentum matrimonii, quoniam ad illud contrahendum sponsalibus obligamur, ac per divortium jura utrique conjugum matrimonio quæsitæ relaxantur.

(1) *Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit,* inquit Synodus Tridentina *sess. 24. can. 12. de Matrim. Tum sess. 24. c. 20. de Reform.* hujusmodi causas non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio committendas, sed ab uno Episcopo cognoscendas esse statuit. Atque hoc quidem perpetuum Ecclesiæ jus fuit. Cum inter Lotharium, & Teuthbergam de vi matrimonii inter eos initi quæreretur, actum ea de re est in synodo Aquisgranensi *an. 860. & 862.* apud Labbæum *t. 10. col. 140. & 200. ,* cumque ab ejus sententia Teuthberga provocasset ad Nicolaum I. Summum Pontificem, ipse hanc controversiam *saculari iudicio* submitti non debere respondit, eamque commisit Synodo Metensi *ep. 23.* apud Labbæum *t. 10. Concil. col. 1413.* Confer etiam acta Concilii Remensis apud Ordericum Vitalem *l. 12. p. 859. ,* inter *Script. antiq. Hist. Norman. Duchesniæ ed. Paris. 1619. , & Alexandrum II. can. 10. c. 35. q. 6.* præterea opusculum Assisii editum *an. 1784. Su V esenzione de' Regolarî &c. è su le cause matrimoniali,* quæque ipse scripsit *l. 2. sect. 9. §. 114. seq. not. 1. p. 185. & seq.*

(2) *Cap. 10. de Sponsal. , Cap. 3. de Divort.*

§. IV. Aliæ denique sunt causæ, quæ aliquam qui-

dem habent cum matrimonio affinitatem, sed directo spectant res mere politicas, ac temporales. Hujusmodi sunt causæ de dote, de donatione propter nuptias, de hereditaria successione, alimentis, ceteris generis ejusdem; & hæc quidem sæculari judici committendæ sunt (1). Verum si qua interim, dum hæc in laicali foro expendantur, oriatur controversia de jure conubii, puta de impedimento dirimente, inchoato judicio supersedendum est, cunctaque ecclesiastico judici adscribenda sunt (2). At ecclesiasticus iudex ipse etiam cognoscit causas de hereditaria successione, de dote, de similibus, si qua de his rebus incidat disputatio, cum de vi matrimonii, aut jure ad divortium quæritur (3).

(1) Consule Bellarminum *l. unic. de Matrim. c. 32. p. 687. t. 3. opp. ed. Venet. 1721.*, & Tannerum *t. 4. disp. 8. n. 166.*

(2) Confer Altaserram *de Jurisd. eccles. l. 6. c. 3. §. superest*, Renatum Choppinum *de Sacr. polit. l. 2. tit. 1. n. 16.*, Annæum Robertum *Rer. judic. l. 3. c. 5.*, & *l. 4. cap. 10.*

(3) *Cap. 1. Qui filii sint legit. c. 3. & 7. de Donat. int. vir. & uxor.*

§. V. Causæ quoque beneficiariæ, quoniam spiritualibus accensentur, ad ecclesiasticum forum pertinent, sive de ipsa collatione, sive de instituendis, conjungendisve, aut dividendis beneficiis disputetur (1). Eadem est ratio causarum jurispatronatus, quippe quæ spiritualibus adnexæ sunt (2). Sed in locis quibusdam sive expresso privilegio Apostolico, sive diuturna consuetudine ab Ecclesia tolerata inductum est, ut cum de his rebus possessorio judicio quæritur, laico judici, cum petitorium agitur, ecclesiastico committantur (3).

(1) Alexander III. *in c. 21. de Jurepatr.*, & *in ep. ad Epis. Gallia in append. Concil. Lateran. c. 33. t. 13. col. 626. Collect. Labbæi.*

(2) *Cap. 3. de Jud.*

(3) Consule Barbosam *Jur. Eccles. l. 1. c. 39. n. 161.*, & *seq. Thomassinum Vet. & nov. Eccles. disciplin. par. 2. l. 1. c. 36. n. 13.*, & Benedictum XIV. *de Synod. diæces. l. 9. c. 9. n. 7.*

§. VI. Eodem loco sunt causæ decimarum; quinimo ecclesiastici judicis est laicos ad earum solutionem cogere (1): sed hæc quoque causæ, cum de possessione controversia est, alicubi vel privilegio, vel consuetudine à laico iudice expendantur. Par est ratio causarum funerariarum, in quibus agitur de concedenda, negandaque ecclesiastica sepultura, de ejus electione, de stabiliendo tempore efferendorum, humanorumque cadaverum, de usu crucis parochialis, de tollendis abusibus, qui forte irrepserunt, de juribus funerariis inter ecclesias, & clericos dividendis (2). Quin etiam laici imperio episcopalis fori coguntur ad præstandas oblationes, quæ dari solent, nisi eæ sponte offerantur (3).

(1) *Cap. 5. de Decim. Concilium Tridentinum sess. 25. c. 12. de Reform.*

(2) Vetus est regula, ut Ecclesia moderetur, & regat quæ ad fidelium sepulturam pertinent, ejusque legibus designetur locus, in quo illorum cadavera sepelienda sunt. Confer Concilium Bracarense I., quod aliis est II., *can. 18. tom. 6. col. 522. collect. Labbæi, Arelatense VI. can. 21. t. 9. col. 321.*, Moguntinum I. *in can. 18. caus. 13. q. 2.*, & Moguntinum II. *in can. 31. et 50. caus. 13. q. 2.*, Agrippinense seu Coloniense *in can. 28. dist. 1. de consecr.* Item Theodulphum Episcopum Aurelian. *in Capitulare ad suæ Parochiæ Sacerdotes c. 9.*, apud Labbæum *t. 9. col. 186.*, Hincmarum Remensem in capitulis, quæ edidit an. 852. *c. 12. apud Labbæum t. 10. col. 3. ed. Ven.*, Attonem Vercellensem *in capitul. can. c. 23.*, apud Dacherium *Spicileg. t. 8. p. 10. ed. Paris. 1668.*, Decretalium titulum *de Sepulturis*, aliaque sexcenta monumenta, ex quibus patet, semper ab Ecclesia de fidelium sepultura leges fuisse constitutas.

(3) *Cap. 42. de Simon.*

§. VII. Denique ecclesiastico foro addictæ sunt causæ, quæ clericorum vitam, & instituta respiciunt, itemque causæ de rebus Ecclesiæ alienandis, de ejus immunitate, similibusque juribus, ac privilegiis (1). Jure decretalium etiam profana negotia, quibus jusjurandum adjunctum est, propter religionem, ad ecclesiasticum iudicem deferenda sunt (2). Generatim ve-

ro non agitur adversus contractum, quem quis jurejurando firmavit, nisi primum ejus laxato vinculo, quod ab Ecclesiastica Potestate justis de causis fieri solet, agendi potestas data sit (3).

(1) Consule Gagliardum *Instit. Jur. canon. l. 3. tit. 7. n. 31. & seq.*

(2) *Cap. 13. de Judic., Cap. 3. de For. competen. in 6.,* Vide Benedictum XIV. *de Synod. dioces. l. 9. c. 9. n. 8.*

(3) Vide Gonzalez *in cit. Cap. 1. de Jurejur. n. 10.* Olim & contractus stipulatio, quæ sæpe coram ecclesiasticis notariis fiebat, plures laicorum lites ad episcopale judicium deferebat. Notariorum episcopalium usus antiquissimus in Ecclesia est, uti patet ex actis Conciliorum, & ostendit Valesius *in Not. ad Socrat. Histor. Eccles. l. 5. c. 22. p. 251. ed. Taurin. 1747.* Confer etiam S. Gregorium M. *in Sacrament. opp. t. 3. col. 70., & Menardum in Not. 300. col. 343. ed. Paris. 1705.* In Capitulare Caroli M. an. 805. c. 3. apud Baluzium *Capitular. Reg. Franc. t. 1. col. 295. ed. Ven. 1772.* statutum est, ut unusquisque Episcopus, & Abbas, & singuli Comites suum Notarium habeant; quod etiam cautum est in *Capitular. l. 6. c. 256. ibid. col. 645.* Erant autem Episcopales Notarii ex ordine clericorum, quin etiam erant Subdiaconi, Diaconi, Presbyteri, cujus quidem rei multa collegerunt testimonia, & monumenta Thomassinus *Vet. & nov. Eccl. discipl. par. 1. l. 2. c. 106., & Muratorius Antiq. Ital. dissert. 12.* Innocentius III. *Ep. 129. l. 14. t. 2. p. 566. ed. Baluzii 1682.* clericos in sacris ordinibus constitutos notarii munus vetuit exercere, quod cum dedecore ordinis ecclesiastici sæculari curiæ servirent, atque in profanis negotiis versarentur. Sed Thomassinus *l. c. n. 8.* simplicibus clericis numquam notarii officium vetitum fuisse contendit, imo ne ipsis quidem Presbyteris, cum de ecclesiasticis rebus ageretur. Certe in profanis quoque negotiis notarii ecclesiastici, quod plus fidei, & peritiæ haberent, sæpissime adhiberi solebant; & hinc plures causæ, quæ propter rem ipsam, aut personas laici tribunalis propriæ fuissent, à Judice ecclesiastico cognoscebantur. Synodus Tridentina *c. 10. Sess. 22. de Reform.* cum animadverteret, quod ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oritur, statuit, ut "possit Episcopus quoscumque notarios, etiam, si apostolica, imperiali, aut regia auctoritate creati fuerint, etiam, tanquam delegatus Sedis Apostolicæ examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari, illisque non idoneis repertis, aut quando, cumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, & causis ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuo, aut ad tempus prohibere, neque eorum appellatio interdictionem

, Ordinarii suspendat." Quod etiam sancivit Benedictus XIV. *Const. Ad militantis 48. §. 33. t. 1. ejus Bullar. p. 84. ed. Rom. seu Ven. 1754.*

§. VIII. Ex his autem, quas descripsi, causis spiritualibus quædam majores, gravioresque sunt, quarum judicio Summo Pontifici servatum est (1). Hujusmodi sunt controversiæ de fide, resque omnes, quæ ad disciplinam, rectamque gubernationem, & statum pertinent Ecclesiæ universæ. Non enim una omnibus fides esse potest sine judicio, & auctoritate ejus, quem Christus unitatis centrum constituit, & à quo disjuncta Ecclesiæ membra copulantur; neque alius cogere omnes potest ad eandem disciplinam, certamque administrationem, nisi qui toti Ecclesiæ præpositus est, & in omnes habet jurisdictionem.

(1) De majoribus quidem causis, quæ semper Apostolicæ Sedis judicio reservatæ fuerunt, innumera sunt testimonia, & antiquitatis monumenta. Multa ea de re dixi *l. 1. tit. 3. sect. 1. not. 4. p. 172.* Addam nunc Petrum Chrysologum *Ep. 25. ad Euthych. inter Leonin. t. 1. col. 777. ed. Ballerin.,* Julium I. P. *Ep. 1. ad Eusebian. apud Coustantium Ep. Pontif. Roman. col. 386.,* Innocentium I. *Ep. 30. ad Concil. Milevitan. n. 2. col. 896. ib. & Ep. 37. ad Felic. Nucerin. n. 1. col. 910.,* Sixtum III. *Ep. 10. ad tot. Illyric. Episc. n. 3. ib. col. 1272.,* Vigilium *Ep. 7. ad Auson. Arelat. apud Labbæum t. 5. col. 1300.,* Gelasium *in Commonitor. ad Faustum in Elem. Jur. can. P. Amort. t. 1. p. 502. ed. Ferrar. 1763.,* Gregorium M. *Ep. 7. l. 3. col. 630. Ep. 54. l. 5. opp. t. 2. col. 784. ed. Paris. 1705.,* Hilarium *Ep. 8. ad Metr. Gall. apud Labbæum t. 5. col. 66.,* Gregorium IV. *Ep. ad Gall. Germ. Episc. apud Labbæum t. 9. Concil. col. 682. Ven. ed.,* Avitum Viennensem *Ep. 36. in Biblioth. PP. t. 9. p. 578. ed. Lngdm.,* Sozomenum *Histor. l. 6. c. 22. p. 245. ed. Cantabrig. 1720.* Ejusdem quoque rei in ecclesiastica historia certissima monumenta sunt. Huc enim spectant, quæ de Irenæo, de Dionysio Alexandrino, de Patribus Concilii Antiocheni, qui propter errores Montani, & Sabellianorum Sedis Apostolicæ judicium postularunt, narrat Eusebius *Histor. l. 5. c. 3. & 4., & l. 7. c. 5., & 26. p. 213. 324. & 356. ed. Cantabrig. 1720.,* de proposita ab se contra Arianos legatione ad Damasum P. Basilius *Ep. 69. ad Athanas. Ep. Alex. opp. t. 3. p. 161., & Ep. 70. p. 173. ed. Paris. 1730.,* de Alexandro Episcopo Alexandrino Liberius *Ep. 4. ad Constant. n. 4. apud*

Constantium col. 426., de Gallorum ac Venetentium relationibus ad Silvestrum, deque legato ad semetipsum ex Oriente misso propter hæresim Apollinarii, Damasus *Ep. 3. ad Orient. & Ep. 14.* apud eundem Constantium col. 488. & 571., de controversia Spiritus Sancti Romanæ Ecclesiæ judicio definita Sozomenus *Histor. l. 6. c. 22. p. 245. ed. Cantabrig. 1720.*, de Joanne Hierosolymitano, Venerio, Mediolanensi, Theophilo Alexandrino, Anastasius *Ep. 2. ad Joannem Hierosolym. apud eundem Constantium col. 723.*, & Hieronymus *Ep. 78. ad Pammach. & Marcellam. opp. tom. 1. col. 577. ed. Vallarsii Veron.* de causa Pelagii Epistola Concilii Carthaginensis inter epistolas Innocentii I. *Ep. 26.* apud eundem Constantium col. 873. & *Ep. 28. col. 875.*, quæque ipse Innocentius I. scripsit in *Ep. 29. ad Conc. Carthag. col. 888. et Ep. 30. col. 896.*, & Augustinus *Ep. 186. n. 2. opp. t. 2. col. 664. ed. Maurin. Ven. 1729.*, et *Serm. 131. c. 10. t. 5. par. 1. col. 645.* ubi ea de re dicit hæc: "Jam enim de ea causa duo concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, unde etiam rescripta venerunt; causa finita est; utinam, aliquando finiatur error." Similiter orta hæresi Nestorii Cyrillus Alexandrinus epistolam, quæ extat apud Constantium col. 1086., ad Cælestinum Pontificem misit, quod "longa Ecclesiarum consuetudo suadet, ut hujusmodi res cum Sanctitate tua communitentur;" in quæstione Monachorum Scytarum litteras ad Hormisdam dedit Justinianus Imperator apud Labbæum *Collect. concil. t. 5. col. 649.*, de orta propter libros Fausti controversia ad eundem Hormisdam Possessor Episcopus Africanus *l. c. col. 661.*; Cæsarius Arelatensis propter eosdem libros ad Felicem IV., ad quem missa legatio est, & cujus successor ea, quæ synodo statuta fuerant, confirmavit *cit. t. 5. concil. col. 809.* Confer etiam Justinianum Imp. *Ep. ad Joann. II. P.*, & ipsius Joannis ad eundem Justinianum *Ep. 2. t. 5. concil. col. 888. et 890. Collect. Labbæi ed. Ven. & Constantinum Pogonatium Imp. Epist. ad Leonem II. apud Labbæum t. 7. conc. col. 1142.* Mitto cetera, ne longus sim; cum præsertim multa, eaque præclara testimonia de Sedis Apostolicæ decisionibus in rebus fidei, ac disciplina collegit Cl. Mamachus *ad Auctorem op. Quid est Papa? Ep. 3. t. 1. p. 237. seq.* Tantum addam litteras, quas ad Innocentium X. P. dedit Clerus Gallicanus, ut de Jansenii propositionibus claram, certamque sententiam ferret, *caliginem omnem*, ut ipsi inquirunt, "diceret, animos fluctuantes componeret, dissidia prohiberet, Ecclesiæ tranquillitatem, splendoremque resitueret." Extant hæc litteræ in opere, cui titulus *Histoire des Cinq propositions de Jansenius t. 3. Recueil des pieces p. 64. Trévoux 1702.*, atque ita exordiantur: "majores causas ad Sedem Apostolicam referre solentis Ecclesiæ mos est, quam fides Petri numquam deficiens

, perpetuo retineri pro jure suo postulat. Æquissimæ huic legi obsequentes de gravissimo circa Religionem negotio Sanctitati tuæ scribendum esse censuimus. "Ad majores causas, quæ Sedi Apostolicæ reservatæ sunt, pertinet etiam confirmatio Ordinum Regularium; de qua late disserit Mamachus *l. c. §. 14. p. 272. seq.*, eorumque exemptio, de qua egi *l. 2. t. 10. §. 3. not. 1. 4. & 5. p. 365.*, & 366. Sanctorum canonizatio, de qua agit Mamachus *l. c. §. 13. p. 264. seq.*, ipseque etiam disserit *l. 1. tit. 3. Sect. 1. §. 16. p. 166.*, legum ecclesiasticarum relaxatio, de qua dictum est *cit. §. 15. p. 160.*, & disputat Ballerinius *de Potest. ecc. Sum. Pontif. c. 3. §. 2. p. 42. ed. August. Vindel. 1770.*, novarum Ecclesiarum cathedralium erectiones, & antiquarum uniones, ac divisiones, quarum, ne sim nimius, testimonia non colligam. Satis erit indicare Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin. t. 2. p. 2. l. 1. c. 39. et 45. 54. et 58.*, Zaccariam *Anti-Febbron. t. 3. par. 2. l. 1. c. 7.*, Mamachium *l. c. Ep. 3. §. 7. p. 208. seq.*, à quibus luculentissima harum rerum testimonia collecta sunt. Apte, & egregie S. Bernardus *Ep. 131. opp. t. 1. p. 118. ed. Ven. 1781.* "Plenitudo siquidem potestatis super universas Orbis, Ecclesias singulari prærogativa Apostolicæ Sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest si utriusque le judicaverit, novos ordinare Episcopatus, ubi hactenus non fuerunt. Potest inter eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit, ita ut de Episcopis, creare Archiepiscopos liceat, & è converso, si necesse visum fuerit." Confer etiam quæ à me dicta sunt *l. 1. tit. 3. sect. 1. p. 174. seq.*, ubi cuncta exposui, quæ Summo Pontifici ex suprema ejus potestate reservata sunt. Late quoque de majoribus causis agit Altaserra *de Jurisdict. l. 10. per tot.*, & David *des Jugemens canoniques chap. 15. art. 3.*

§. IX. Causæ vero temporales, & profanæ ad ecclesiasticum forum pertinent, cum clericus in jus vocatur, quoniam actor rei forum sequi debet (1). Quare in his controversiis si clericus actor est adversus laicum, judex item laicus eligendus est, nisi forte aliud ferat locorum consuetudo (2); contra si clericus à laico in judicium ducitur, totum judicium ab ecclesiastico conficiendum est. Quod fori privilegium ita adhæret personis clericorum, ut eo ne volentes quidem ipsi abdicare se possint (3).

(1) *L. 3. Cod. Ubi in rem actio, L. 2. Cod. de Jurisdict.*